

Agrese a agresivita

- **Agresivita** = trvalé nastavení člověka být agresivní („útočnost“)
- **Agrese** = reálný projev násilného chování
- **Agresivní chování** = porušení soc. norem, chování omezující práva a poškozující lidi či věci

Typy agrese a agresivity

Agrese:

- Afektivní agrese
- Instrumentální agrese
- Agrese užitá v obraně

Agresivita:

- Zlostná
- Instrumentální
- Spontánní
- Predátorní
- Ideologická
- Pod vlivem psychoaktivní látky

- Individuální X skupinová
- Verbální x fyzická x videiformní

VIKTIMIZACE

= proces, v němž se člověk stává obětí trestného činu

- Primární viktimizace
- Sekundární viktimizace

ŠIKANA

- Co je to šikana?

ŠIKANA

- Šikanování je **jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků.**
- Je to cílené a obvykle **opakované užití násilí** jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.
- Zahrnuje jak **fyzické útoky** v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování.
- **Může mít i formu sexuálního obtěžování a zneužívání.**
- Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. (MŠMT)"

- **„jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá a zotročuje spolužáka či spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci“ (Kolář)**
- Antisociální chování

Typicky jde o:

- Fyzickou agresi (škrčení, bití, svazování ...)
- Slovní agresi (nadávky, výhružky ...)
- Krádeže, ničení a manipulace s věcmi
- Násilné a manipulativní příkazy
- Zraňování izolací, oklikou „uměleckými“ výtvary

Projevy šikanování – „trojdimenzionální mapa šikanování“

- Fyzické a verbální
  - Přímé a nepřímé
  - Aktivní a pasivní
-
- **Fyzické aktivní přímé**
  - **Fyzické aktivní nepřímé**
  - **Fyzické pasivní přímé**
  - **Fyzicky pasivní nepřímé**
  - **Verbální aktivní přímé**
  - **Verbální aktivní nepřímé**
  - **Verbální pasivní přímé**
  - **Verbální pasivní nepřímé**

Šikana x škádlení

Při šikanu je typické:

- Záměrnost
- Opakování (není podmínkou)
- Nepoměr sil
- Samoučelnost agrese
- Oběť prožívá tzv. „legraci“ nepříjemně
- **Nepřímé a přímé znaky šikanování** (tj. čeho si okolí může všimnout??)

Šikanování jako závislost

- Vzájemná vazba mezi agresorem a obětí, vzájemná závislost
- Rozdělení žáků na silné a slabé
- Stupňování brutality

Šikanování jako porucha vztahů ve skupině

Šikanování jako onemocnění celé skupiny

STADIA ŠIKANOVÁNÍ

1) zrod ostrakismu

mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen necítí dobře

2) fyzická agrese a přitvrzování manipulace

Zátěžové situace (ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod)

Skupina výrazně agresivních asociálních jedinců se sejde v jedné třídě

3) vytvoření jádra (klíčový moment)

Vytváří se skupina agresorů, "úderné jádro".

4) většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem.

5) totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“.

- **dětská šikana X šikana mládeže**

Zakrývání šikany:

- Oběť mlčí
- Agresor lže, šikanu popírá
- Ostatní se bojí vypovídat
- Rodiče agresora šikaně nevěří
- Rodiče oběti se bojí při vyšetřování spolupracovat
- Pedagog nerozpozná agresora a nevědomě brání vyšetřování

AGRESOR

- Egoistický, egocentrický, sobecký
- **Morální slepota** (bez svědomí, využívají lidí, mravní normy si upravují dle svých potřeb)
- Problém duchovního rozměru člověka a jeho morálky
- Často neláska k sobě samému

Motivy šikanování:

- Touha po moci
- Krutost
- Snaha upoutat pozornost
- Nuda
- Motiv „Mengeleho“
- Žárlivost
- „Prevence“

Typy agresorů:

- Hrubíán
- Slušňák
- Srandista

OBĚŤ

- Obvykle je tím nejslabším ze slabých
- Děti nějak oslabené (fyzický či psychický handicap...)

Následky šikanování u oběti:

- Poškození psych. a fyz. zdraví
- Strach o vlastní život
- Poruchy spánku
- Psychosomatické potíže
- Zhoršení prospěchu
- Záškoláctví
- Narušené sebepojetí
- Nejistota a neustálý strach

Náprava šikany

- **Metoda usmíření**
- **Metoda vnějšího nátlaku**
- Cíl: ochránit oběť
- Oznámit to rodičům i řediteli

Vyšetřování počáteční šikany se standardní formou:

- Rozhovor s těmi kdo na šikanu upozornili + s oběťmi
- Nalezení svědků a rozhovory s nimi
- Zajištění ochrany obětem
- Rozhovor s agresory

Prevence šikany

- **Jak šikaně předcházet?**

Nastavte pravidla.

Mluvte s žáky o vztazích.

Pozorujte co se ve třídě děje.

Podporujte pozitivní klima.

Vytipujte riziková místa ve škole.

Pracujte s potencionálními oběťmi.

Tlumte agresivní sklony možných agresorů.

Spolupracujte s rodiči.

Informujte se s kolegy.

KYBERŠIKANA

= *zneužití informačních komunikačních technologií, zejména pak mobilních telefonů a Internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně vyvést z rovnováhy*

→ *druh šikany využívající elektronické prostředky*

- **úmysl + opakovanost + poškození + nerovnováha sil**
- Ze zahraničních výzkumů prováděných v Anglii, USA, Kanadě a Austrálii v letech 2005-2007 vyplývá, že obětí kyberšikany se stalo **25 – 35 % dětí.**
- Téměř polovina respondentů s nikým o řešení kyberšikany nikdy nehovořila ani se o tom nedozvěděla z jiného zdroje (např. z médií).
- Výzkumy **ČR 2015** (813 respondentů Praha, Brno, Ostrava): $\frac{3}{4}$ respondentů se s kyberšikanou nikdy nesetkalo
- Pomlouvání na soc. sítích, výhružné sms, nabourání se do osobního účtu...

Typy kyberšikany

- dva typy kyberšikany:
- **přímé útoky** (zprávy posílané obětem – výhružné/obtěžující/urážející..., vyloučení z online komunity, happy slapping, verbální útoky a pomlouvání, zveřejňování cizích tajemství, fotografií...)
- **kyberšikana v zastoupení** (využívání druhých pro šikanu obětí v kyberprostoru / vydávání se za oběť a její poškozování).

charakteristické rysy

- **Anonymita**
- umožňuje agresorům agresí stupňovat a dovolit si to, co by si tváří v tvář nedovolili
- **Nezávislost na místě a čase**
- všudypřítomnost
- **Proměna agresora i oběti**
- není zapotřebí fyzická síla, ale zdatnost v komunikačních technologiích
- vyšší riziko hrozí dětem, které jsou na mobilech nebo počítačích závislé
- **Široké obecnstvo**
- **Obtížná kontrola a rychlé šíření**

Typy kyberagresorů

1. „Pomstychtivý andílek“

- „zlonapravující“

2. Bažící po moci

- Chtějí dávat najevo svoji autoritu, ukazovat, že jsou dostatečně silní na to, aby ostatní dělali, co po nich chtějí.
- Snaží se ovládat druhé prostřednictvím strachu. Tito po moci bažící agresori obvykle potřebují pro svou činnost publikum.

3. „Sprostý holky“

- Tento typ je znuděný nebo hledá zábavu.
- Kyberšikana je obvykle páchána ve skupině.
- Vyžadují publikum.

4. Neúmyslný kyberagresor

- Tyto agresory vůbec nenapadne, že by agresory mohli být.

příklad

- „Star wars kid“
- 2002/2003, Kanada, střední škola
- <https://www.youtube.com/watch?v=HPPj6viBmU>

Prevence a obrana při útocích

Prevence:

- Vytvářet povědomí (co je to kyberšikana?)
- Pravidla chování (školní řád, př. mobily)
- Začlenit téma do výuky
- Zlepšovat atmosféru ve třídě...

- Zvažování toho, co člověk zveřejní online...

Obrana:

- Ukončit komunikaci, nereagovat
- Blokovat útočníka
- Oznámit útok... (právo na ochranu soukromí, trestný čin pomluvy, stalking – trestný čin)
- Uchovat důkazy
- Trénink asertivity...

Listina dětských práv na Internetu

- >> Mám právo bádát, učit se a užívat si na Internetu všechny dobré věci.
- >> Mám právo nevyplňovat na Internetu žádné formuláře a neodpovídat na otázky.
- >> Mám právo uchovávat veškeré informace o sobě v tajnosti.
- >> Mám právo se na Internetu cítit bezpečně a být v bezpečí.
- >> Mám právo ignorovat e-maily a zprávy od lidí, které neznám nebo kterým nevěřím.
- >> Mám právo vždy požádat rodiče nebo vychovatele o pomoc.
- >> Mám právo necítit se provinile, když se na obrazovce počítače objeví odporné věci.
- >> Mám právo nahlásit dospělým každého, kdo se na Internetu chová divně.
- >> Mám právo, aby mne nikdo neobtěžoval a netrápil.
- >> Mám právo, aby mi lidé na Internetu prokazovali respekt.

Pravidla a doporučení pro bezpečné užívání Internetu

- Vždy respektujte ostatní uživatele. „Nečiň druhým to, co nechceš, aby činili tobě.“
- Nezapomeňte: opatrný internetový serfař je inteligentní serfař.
- Neposílejte nikomu, koho neznáte, svou fotografii a už vůbec ne intimní, nesdělujte mu svůj věk.

- Dobře si rozmyslete, co odesíláte a komu.²³
- Udržujte hesla k e-mailu i jinam v tajnosti, nesdělujte je ani kamarádovi.²⁴
- Nedávejte nikomu své osobní údaje, adresu ani telefon. Nevíte, kdo se skrývá za monitorem.²⁵
- Nevěřte každé informaci, kterou na Internetu získáte.
- Seznamte se s pravidly chatu či diskuse, ať víte, co je zakázáno dělat.²⁶
- Když se s někým nechcete bavit, nebavte se.
- Nikdy neodpovídejte na neslušné, hrubé nebo vulgární emaily a vzkazy.

- Nedomlouvejte si schůzku po Internetu, aniž byste o tom řekli někomu jinému (nejlépe alespoň jednomu z rodičů).
- Pokud vás nějaký obrázek nebo e-mail šokuje, okamžitě opusťte webovou stránku.
- Svěřte se (nejlépe dospělému), pokud vás stránky vyděsí nebo přivedou do rozpaků.
- Nedejte šanci virům. Neotevírejte přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.
- Seznamte se s riziky, která souvisí s elektronickou komunikací.

Kybergrooming

- chování internetových uživatelů, které má v dítěti vyvolat falešnou důvěru a připravit je na schůzku v reálném světě, jejímž cílem je oběť pohlavně zneužít
- Groomer s obětí komunikuje přes Internet i několik měsíců.
- Pokud se ji nedaří ke schůzce přesvědčit, přichází na řadu různá forma nátlaku, například vyhrožování zveřejněním choulostivých fotografií, které se agresorovi předtím z oběti podařilo vylákat.

Prevence závislosti na PC / Internetu, uvědomělá práce s technologiemi a rozvoj kompetencí / ochrana soukromých dat

- rizika virtuální komunikace
- https://www.youtube.com/watch?v=bx6aWmZZYmM&list=PLVUgpMPuSbXCSA_InuMsofKJuvgBAuGhV

Děti a násilí v TV

- <https://www.youtube.com/watch?v=hxssKeJhoxM>
- <https://www.youtube.com/watch?v=3vAl8VY8Pf4>
- „Pondělní syndrom“